

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Dokazování negativních skutečností ve sporném řízení

Na první pohled dává heslo „neexistence se nedokazuje“ dokonalý smysl – jak by mohl někdo po racionálně uvažujícím člověku chtít, aby předložil důkaz o tom, že nějaká smlouva nikdy nevznikla, anebo že se dotyčný určitěho jednání nedopustil? Jenže v realitě českého civilního procesu toto líbivé heslo často naráží na tvrdou zeď procesních břemen. Pokud je totiž neexistence určité skutečnosti klíčovým prvkem vaší žaloby nebo obrany, může se stát, že vás soud, v případě vaší neschopnosti tvrzené skutečnosti prokázat, odmítne.

Kde tato právní bitva o „neexistenci“ probíhá nejčastěji? Typickým příkladem jsou spory týkající se **bezdůvodného obohacení**. Zde je judikatura naštěstí jednotná. Pokud někomu omylem pošlete peníze na účet, vaší jedinou povinností je prokázat, že jste je skutečně odeslali. V tu chvíli se karta obrací a „Černého Petra“ v podobě důkazního břemene přebírá protistrana. Pokud si příjemce chce peníze ponechat, musí nyní on prokázat, že pro platbu existoval právní důvod (jako například platná smlouva). Není to ale vždy tak jednoduché...

Současná česká justice se v otázce prokazování negativních skutečností nachází v zajímavém střetu dvou myšlenkových proudů. Tím (v dnešní době) dominujícím je směr opírající své teze o tzv. **Rosenbergovu teorii**. Ta říká, že **každý musí prokázat přesně ty skutečnosti, které předpokládá jemu příznivá právní norma**. Pokud tedy zákon podmiňuje váš nárok tím, že „něco není“, musíte podle této teorie prokazovat právě onu neexistenci. K její aplikaci se Nejvyšší soud například přihlásil v rozsudku ze dne 26. 2. 2013: *„Dovolací soud při řešení otázky důkazního břemene ve vztahu k vymezené otázce zásadního právního významu vychází z tzv. Rosenbergovy teorie dělení důkazního břemene, označované jako teorie analýzy norem, která je i současnou civilistickou doktrínou považována za primární a odpovídající procesním pravidlům obsaženým v účinném občanském soudním řádu“* (sp. zn. 22 Cdo 3108/2010).

Proti ní stojí sice starší, ale stále živá negativní teorie, která se drží selského rozumu – tvrdí, že **negativa se zásadně neprokazují, protože je to fakticky nemožné**. I aplikaci této teorie můžeme najít v judikatuře Nejvyššího soudu, a to například v rozhodnutí ze dne 22. 9. 2010: *„V naznačených souvislostech nelze ani opomenout, že tzv. negativní tvrzení se v občanském soudním řízení zásadně neprokazují“* (26 Cdo 4220/2009).

Jak můžeme pozorovat, problémem je skutečnost, že shodu v tom, kterou z těchto dvou teorií si pro účely dokazování vybrat, nenacházíme ani v rozhodovací praxi Nejvyššího soudu. Zatímco některé senáty uznávají, že se negativa dokazovat nemusí, jiné trvají na tom, že i „nic“ musí být podloženo alespoň nepřímými důkazy.

Jak se tedy bránit, pokud vás soud přesto zatíží povinností dokázat, že něco neexistuje? Cesta vede skrze tzv. **důkazy opaku**. V praxi to znamená, že místo dokazování neexistence jedné věci prokážete existenci něčeho jiného, co tu původní možnost logicky vylučuje. Chcete-li například dokázat, že jste v poledne nepodepsali smlouvu v Praze, nejlepším důkazem je potvrzení, že jste v tutéž dobu obědvali v Brně. Někdy lze neexistenci dokazovat i přímo – například fotografiemi z místa atp.

Závěrem lze dát jedinou radu: **nikdy nespolehejte na to, že neexistence se nedokazuje.** V civilním sporu je důkazní nouze nejkratší cestou k neúspěchu. I když máte pocit, že pravda je na vaší straně, je nezbytné nabídnout soudu logickou konstrukci a nepřímé důkazy, které vaše tvrzení podpoří.

Martin Jindříšek,
paralegal

[Advokátní kancelář Klára Samková s.r.o.](#)

Španělská 742/6
120 00 Praha 2

Tel.: +420 224 239 390

E-mail: lawyers@lawyers.cz

Další články:

- [Nový zákon o veřejných dražbách, aukce a obálkové metody](#)
- [Pohled přes hranice - natáčení pornografických klipů jako důvod výpovědi z nájmu bytu](#)
- [Nařízení EU o umělé inteligenci a jeho dopady na využití jazykových modelů v advokátní praxi](#)
- [Revize zájezdové směrnice: co přináší, co hrozilo a co to znamená pro praxi](#)
- [Kupní smlouva o převodu nemovitosti bez uvedení výše kupní ceny](#)
- [Druhá „tlačítková novela“: povinné tlačítko pro odstoupení od smlouvy](#)
- [Souhlas s veřejným užíváním pozemku jako překážka nároku na bezdůvodné obohacení - nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2541/25](#)
- [Kupní smlouva bez přesného určení kupní ceny](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 36.: Doložka o mlčenlivosti](#)
- [Detekce podezřelého obchodu v kontextu hazardních her](#)
- [AI omnibus](#)